

פרק י"א

Knowledge Objectives: ידיעות

- An inheritance is shared between the children of the deceased
- The שכינה rests among large gatherings of Jews
- A Jew is permitted and encouraged to make fun of עבודה זרה
- An עולה is entirely burnt up to ה'
- בלי נדר/התרת נדרים
- יפתח בדורו כשמואל בדורו

Knowledge Objectives
People/Places:

- יפתח
- אחים של יפתח
- זקנים
- בת של יפתח
- פנחס כהן גדול
- מלך עמון
- ארץ טוב

Knowledge Objectives: Depth of Knowledge

Students will be able to explain the following main ideas:

- יפתח runs away from his brothers.
- He becomes the leader in ארץ טוב.
- The זקנים persuade him to help them fight against עמון.
- יפתח's conversation with מלך עמון and the false accusations against the Jews as to where they entered into ארץ ישראל at the time of כבוש הארץ.
- יפתח's vow and his daughter's tragic end.

Understanding Objectives

Students will gain an understanding and appreciation of the following deeper concepts and life lessons:

- Standing up for someone who is hurt
- Avoiding מחלוקת
- Being cautious about the words we say/the severity of making a promise
- Humbling oneself to seek help from others
- Not doing something on someone else's account
- Understanding the good practice of saying "בלי נדר"

פרק י"א

Teacher's Note:

From this point forward the translation will be in a free-flowing style that incorporates the מפרשים included.

Additionally, at this time of year the focus is on getting the students ready to learn more in depth for the coming year. The materials will be presented in a style that reflects this transition to ספר שמואל.

Overview

א-ג	הקדמה ליפתח
ד-יא	מלחמה נגד עמון
יב-כח	שיחה בין יפתח ומלך עמון
כט-לג	הנדר של יפתח
לד-מ	הסוף של בת יפתח

Summary

יפתח is chased away from home by his brothers and goes to live in טוב ארץ. When the nation of עמון starts fighting with the people of גלעד, the elders come and ask יפתח, who was known as a warrior, to come back and help them fight. יפתח takes the mantle of leadership and, after a dialogue with the king of עמון, decides to go fight. He makes a נדר that the first thing that will come out of his house when he returns victorious from war he will bring as a קרבן. To his dismay his daughter comes out to greet him. Although she challenges her father on the נדר, he ultimately follows through.

פסוק

א ויפתח הגלעדי הִיהָ גִבּוֹר חַיִל וְהוּא בֶן אִשָּׁה זֹנָה וַיּוֹלְדוּ גִלְעָד אֶת יַפְתָּח:

שבט עמון, *from the area of* גלעד, was a strong warrior. He was the son of a woman from a different (רלב"ג); his father's name was גלעד.

ברוה"ק ובתורה העלים והניח מקום ליפתח להתגדר בו ונידון במדה כ"ה דבר שהי' בכלל שדיבור זה של יפתח בכלל כל דבריו ובכלל דברי שופטים ויצא מן הכלל בדבר זה להודיע דבר חדש שנדע שהוא ברוח הקודש לא על עצמו יצא אלא על הכלל כולו יצא שכולם ברוה"ק:

גמרא ראש השנה כהב: ואומר: "משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו". שקל הכתוב שלשה קלי עולם פשלתה חמורי עולם, לומר לך: ירובעל בדורו — כמשה בדורו,

מהרז"ו על מדרש רבא חקת יט:טו קל מיפתח. כמ"ש ר"ה דף כ"ה שקל הקב"ה שלשה קלי עולם. ירובעל בן יפתח ויפתח הקל בשלשה אלו ומ"ש כאן קל מיפתח ובגמרא קלי עולם אין הכוונה קלים מכל קלי העולם חלילה שהרי בכלום כתיב שזכו לרוה"ק. ולגבורה עליונה אלהית אלא הכוונה כנגד החמורים היו הם קלים אך בדורם היו הם גדולים מכולם שהיו שופטיהם ע"פ ה'. ומ"ש מלמד שהכל ברוה"ק הכוונה שלימד מכאן שספר שופטים נאמר ונכתב ברוה"ק שהרי יפתח הקטן מכל השופטים וכמ"ש ויק"ר פ"ר ל"ז בסופו שקראו אותו עם הארץ גלה דבר שאינו מפורש בתורה ומנין ידע אלא שדיבר

Background Info

גלעד is the name of a stretch of land on the east side of the ירדן, incorporating areas from שבט גד and שבט מנשה. גלעד was from מנשה. The area he was from, and his father's name, were both גלעד.

שאלות

Q: What do יפתח teach us about חז"ל?

A: יפתח is regarded as the lowest of all the שופטים. While this may seem disparaging, it is important to recognize that such a comparison is to the greatness of the other שופטים, not the regular people of the generation. For his generation, he was the perfect person to be a שופט and was in fact quite great in stature (מהרו"ו על מדרש רבה). The גמרא (ראש השנה כה:) states clearly that יפתח, among the people of his generation, was just as great as שמואל (who is compared to רבינו) was in his generation.

Key Concepts

"יפתח בדורו כשמואל
בדורו"

רלב"ג ויקים ה' וגו'. והנה ספר כי יפתח היה בן אשה זונה ופי' בו שכבר היה בן אשה שהיתה משבט אחר ולפי שלא נשאת לאחד מבני השבט קראה זונה להיותה נוטה ממה שראוי להנשא לאחד ממשפחתה כדי שלא תסוב נחלה ממטה למטה והנה נשא גלעד אשה אחרת משבטו והיו לו בנים ממנה ובני האשה ההיא סבבו על יד זקני גלעד שלא ינחל יפתח עמהם בבית אביהם והיה זה עול כי היה ראוי שירש עמהם:

בדן בדורו — קאהרן בדורו, יפתח בדורו — כשמואל בדורו. ללמדך: שאפילו קל שבקלין ונתמנה פרנס על הצבור — הרי הוא כאביר שבאבירים. ואומר: "יבאת אל הכהנים הלויים ואל השפט אשר יהיה בימים ההם", וכי תעלה על דעתך שאדם הולך אצל הדיין שלא היה בימיו? הא אין לך לילך אלא אצל שופט שבמימי. ואומר: "אל תאמר מה היה שהימים הראשונים היו טובים מאלה".

Higher Order Thinking

Q: What might the name יפתח mean? What is the שורש?

A: From the שורש of פ.ת.ח meaning "to open" – he opened up ישראל בני's hearts to become closer to ה' (עלי שור).

בקיאות

We find a similar concept with נח, who was a "צדיק בדרתיו". In his terrible generation, he stood out for his righteousness, although he was not a perfect צדיק objectively.

שאלות

Q: What does "אשה זונה" mean?

A1: She was an innkeeper, like (תרגום). רחב

A2: She was from a different שבט than her husband. This was an unusual occurrence due to the potential implications for the inheritance of family lands. (רלב"ג)

Unless students ask specifically, it is best to incorporate this interpretation into the flowing translation that you are giving in class. Just explain that in this context an אשה זונה is a woman who married a man from a different שבט than her own. In any case, it is quite clear from the פסוק that יפתח was the legitimate son of his father, גלעד.

תניינא : כמו ערים, ובדרך צחות אמר 'ערים', לזווגו עם ערים שזכר:

רד"ק : חות יאיר. אם הם הנזכרים בתורה ויאיר זה הוא יאיר בן מנשה הדבר תימה כי אם כן היה יאיר יותר משלש מאות שנה, ונוכל לומר כי זה יאיר הגלעדי אינו יאיר בן מנשה והערים האלה א"כ אינן חוות יאיר הכתובות בתורה:

לקח טוב : ונבא הלך וילכד את קנת ואת בנותיה ויקרא לה. לה מפיק ה"א מלמד שלא עמד אותו השם שקרא לה נבא בשמו:

רש"י **ערים**. (תרגום): עולין, סוסים בחורים: ושלשים ערים להם. ושלשים ערים בלא חומה להם, לכך נקראו ערים, לשון עירות:

מצודת דוד **רכבים וגו'**. והוא דבר חשיבות : חות יאיר. על כי נאמר בתורה (במדבר לב מא) שיאיר בן מנשה קרא לעריו חות יאיר, ולפי שהיה שמו כשמו, וערי בניו היו מרובות, קראם גם כן חות יאיר:

מצודת ציון **ערים**. כן יקרא החמור בעודו קטן, כמו (זכריה ט ט) עיר בן אתונות: **ערים**.

ב וַתֵּלֶד אִשָּׁת גְּלָעַד לוֹ בָּנִים וַיִּגְדְּלוּ בְּנֵי הָאִשָּׁה וַיִּגְרְשׁוּ אֶת יִפְתָּח
וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֹא תִנְחַל בְּבֵית אָבִינוּ כִּי בֶן אִשָּׁה אַחֶרֶת אָתָּה:

ב *had another wife, who was from his* שבט גלעד. *wife bore sons who grew up and physically chased* יפתח *out of the household* (מצודת דוד). *half-brothers told him that he would not get any inheritance from his father's home, since he was from a different mother.*

The brothers were so upset at the thought of יפתח inheriting his rightful portion of their father's estate that יפתח was actually in danger and needed to flee, as the following פסוק shows. Despite this obvious injustice, the זקנים of the city did nothing to protect יפתח. Later in the פרק, יפתח will point out this betrayal to them. (מלבי"ם)

Teacher Idea

Explain what an inheritance is – most children have not experienced anything that has to do with a ירושה. The simplest explanation is that “when a parent passes away, their possessions are given to their children. Those things they get are called the inheritance.” You can even wear a necklace that day that you got from a relative and explain that it is something that I inherited.

שאלות

Q: Were יפתח's half-brothers correct in this situation? What is the הלכה for a child from a different mother?

A: מלבי"ם: All children of the same father, even if they are born to a wife of lower stature, have the right to receive the same inheritance as the other siblings. In any case, threatening him to the point that he had to flee was certainly out of any halachic bounds and is simply bullying.

הבנים, ב) מה שגרשו את יפתח מן העיר שזה חמס מבואר ויברח: וזה מורה שרצו להורגו עד שהוכרח לברוח, ושוקני העיר לא עשו משפט.

מצודת דוד ויגרשו. בחזקה ובאלימות והיה זה שלא כדין, א) כי בן פילגש יורש נחלה עם יתר מלבים ויאמרו לו לא תנחל: והיה זה שלא כדין, א) כי בן פילגש יורש נחלה עם יתר

Life Lesson

The זקנים were wrong for not objecting to what was done to יפתח. Nobody should feel alone or not taken seriously when they are being made fun of or threatened. If they do not feel safe in school, they should tell their parents. And if a child does not feel safe at home, they should tell another trusted adult such as their teacher.

פסוק

ג וַיִּבְרַח יִפְתָּח מִפְּנֵי אָחָיו וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ טוֹב וַיִּתְּלַקְטוּ אֵל יִפְתָּח אֲנָשִׁים
רִיקִים וַיֵּצְאוּ עִמּוֹ:

יפתח *ran away from his brothers. He settled in the land of טוב. He attracted followers: men who were likewise without a place to belong, the lower levels of society. They would go out with him wherever he went and follow him into battles to obtain what to live on.* (רלב"ג)

שאלות

Q: What is טוב ארץ and why did יפתח feel that was a good location for him to run away to?

A: טוב ארץ was a small country in the northeast of ישראל, fairly close to the area of גלעד where יפתח lived. This move was יפתח's attempt to restore שלום between him and his brothers in order to not become perpetually embroiled in the argument. By being in לארץ, he was exempt from being רגל to עולה רגל and could therefore avoid encounters with his brothers and the זקנים who treated him so terribly. We see from here just how far יפתח went to distance himself from חומת (אנך). מחלוקת

בירושלם. ומדי העלותו חש שמא יבא להתגרות ולחלוק עם זקני העיר ואחיו לכן ברח לח"ל ששם אינו חייב לעלות לרגל כמ"ש התוספות ריש פסחים ופטור ממעשרות ובא וראה כמה זריז ונשכר ובורח מהמחלוקת:

חומת אנך ויברח יפתח מפני אחיו וישב בארץ טוב. אמרו בירושלמי דשביעית ארץ טוב שפטורה מן המעשרות והוא קשה מכמה צדדין ואפשר לומר כי יפתח גבור חיל ועם כל זה השפיל עצמו ולא עשה שום מחלוקת ולא בלבול ונדחה מפני השעה וברח מפני אחיו. ואם היה הולך לאיזה עיר מא"י היה מחוייב לעלות לרגל ולאכול מעשר שני

Map

Lead the Way

When Yiftach realized that this fight would drag out year after year, he made a decision to remove himself completely from the environment of the battle. In this case, even though it meant missing out on being a leader, it was worth it for him.

Higher Order Thinking

Q: Even in exile, people flocked to Yiftach's leadership. What kind of person does it show us that Yiftach was, that even as a refugee he was still asked to be the leader?

A: He was a person who was respected, capable and dependable; the type of person whom others trusted to protect them.

ומשם חפרו אכלם:

רלב"ג והנה ברח יפתח מפני אחיו וישב בארץ איש ששמו טוב ויתלקטו אליו אנשים רקים ויצאו עמו וידמה שיפתח היה מנהיגם והיו הולכים למלחמה תמיד

פסוק

ד וַיְהִי מִיָּמִים וַיִּלָּחֶמוּ בְּנֵי עַמּוֹן עִם יִשְׂרָאֵל:

בני ישראל fought against עמון. Time passed, and it happened that the nation of

פסוק

ה וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נִלְחַמוּ בְּנֵי עַמּוֹן עִם יִשְׂרָאֵל וַיֵּלְכוּ זְקֵנֵי גִלְעָד לְקַחַת אֶת יַפְתָּח מֵאֶרֶץ טוֹב:

יפתח טוב to bring back because they needed him to fight for them (מלבי"ם), not because they wanted to appease him for not standing up for him or to rectify the situation. (דעת ספרים)

The following פסוקים until פסוק י' are the conversation between the זקנים and יפתח:

פסוק

ו וַיֹּאמְרוּ לְיַפְתָּח לְכֹה וְהָיִיתָ לָנוּ לְקָצִין וְנִלְחַמָּה בְּבְנֵי עַמּוֹן:

“Go (back to גלעד) and you will be our general, and we will fight against עמון.” יפתח said to

זאת הוראת שעה בלבד. וילכו וגו' לקחת. חשובי העיר בראותם שאין גבור חיל מופיע, מחליטים ללכת לבקש את יפתח שיעמוד בראשם. אפשר כי כזו היתה הצורה של מינוי כל השופטים. וכאן רואים שאותם האנשים ששפטו בין יפתח לאחים הם הדואגים גם לארץ בכלל ולמינוי קצין למלחמה, כי הם השופטים המקומיים שעליהם עיני כל המקום

מלבי"ם ויהי כאשר נלחמו: רצה לומר לא מצד הישור החזירו את יפתח, רק מצד שהוצרכו אליו.

דעת ספרים והיה כאשר נלחמו. הנביא חוזר ומגיד שכל בחירת יפתח היתה מתוך מצוקה קשה. בכך הוא מסתייג ממנו שלא יהיה אופייני לכל שופטי שראל, כי היתה